

А. Сошников,

кандидат юридичних наук,
провідний юрист відділу проблем модернізації господарського права та законодавства
Інституту економіко-правових досліджень Національної академії наук України

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ НА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОМУ, РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

За даними електронної системи закупівель, у 2018 році 28 тис. організаторами було опубліковано 1,252 млн оголошень про проведення закупівель, з яких успішно завершилися 1,084 млн закупівель з очікуваною вартістю 657,710 млрд грн [1]. Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, однією з основних 62 реформ на найближчі декілька років, проголошено реформу у сфері здійснення публічних закупівель [2]. Публічні закупівлі посідають важливе місце серед засобів реалізації державної економічної політики. Зокрема, одним з основних пріоритетів внутрішньої економічної політики України, відповідно до ст. 7 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року, визначено підвищення результативності державних видатків, реалізацію прозорої політики закупівель за державні кошти, яка гарантуватиме раціональне використання ресурсів [3], що й зумовлює необхідність дієвого планування відповідних закупівель.

В останні роки вітчизняні науковці приділяють досить значну увагу дослідженню інституту публічних закупівель, а саме такі: В. Возна, А. Довбенко, О. Кулак, В. Малолітнева, Н. Селіванова, А. Олефір, М. Остап'юк, Я. Петруненко, Н. Цибульник та інші. Окремі дослідники приділяють увагу особливостям планування закупівель-

них процедур, але відповідні напрацювання не дають змоги системно підійти до його вдосконалення.

Метою статті є аналіз підходів до здійснення планування публічних закупівель та його вдосконалення, що дасть змогу здійснювати планування публічних закупівель на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 року № 922-VII передбачено планування закупівель та інші передумови здійснення процедур закупівель. Планування розглядається тільки через призму річного плану, коли закупівлі здійснюється відповідно до річного плану. Річний план, додаток до річного плану та зміни до них безоплатно оприлюднюються на вебпорталі Уповноваженого органу з питань закупівель протягом п'яти днів із дня їх затвердження [4]. У свою чергу, законодавець розглядає планування у сфері публічних закупівель тільки на локальному рівні, рівні конкретного замовника, тобто на загальнодержавному рівні, рівні адміністративно-територіальних одиниць планування (регіональному та місцевому рівнях) у сфері публічних закупівель не здійснюється.

Хоча Закон України «Про публічні закупівлі» не передбачає відповідного поділу, але на практиці публічні закупівлі проводяться на таких рівнях: національному рівні (закупівлі на загальнодержавному рівні); регіональному

та місцевому рівнях, закупівлі на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць – Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст, районів у містах, селищ, сіл).

На національному рівні процедури закупівель проводилися центральними органами виконавчої влади та іншими органами публічної влади, державними підприємствами тощо, а вже з 2017 року – і державною установою «Професійні закупівлі» (у межах пілотного проєкту з організації діяльності централізованої закупівельної організації) [5], за кошти Державного бюджету. Аналіз електронної системи Prozorro (<https://prozorro.gov.ua>) дає змогу дійти висновку, що на регіональному і місцевому рівнях закупівлі проводяться: місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, комунальними підприємствами, комунальними закладами чи комунальними установами.

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 385, проголошує, що метою реалізації державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку регіонів України з метою забезпечення соціальної та економічної єдності держави, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, активізації економічної діяльності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних та інших стандартів для кожного громадянина незалежно від місця проживання [6]. Постановою Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань «Децентралізація влади в Україні. Розширення прав місцевого самоврядування» від 15 грудня 2005 року № 3227-IV підкреслюється, що децентралізована модель в умовах сталого соціально-економічного розвитку довела свою перевагу над централізованою [7]. Європейською хартією місцевого самоврядування від 15 жовтня

1985 року (підписана від імені України 6 листопада 1996 року та ратифікована Верховною Радою України 15 липня 1997 р. [8]) передбачено, що місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення. У свою чергу, публічні повноваження, як правило, здійснюються переважно тими органами публічної влади, які мають найтісніший контакт із громадянином [9].

Враховуючи державну політику децентралізації, тобто передачі від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів і відповідальності, надалі кількість закупівель на регіональному та місцевому рівнях буде тільки збільшуватися; замовниками на регіональному і місцевому рівнях повинні стати тільки органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства, комунальні заклади та комунальні установи, здебільшого для розв'язання регіональних і місцевих соціальних проблем, задоволення суспільних потреб конкретної територіальної громади чи її частини.

Більшість українських учених акцентує увагу на відсутності виваженої політики щодо планування на регіональному та місцевому рівнях [10, с. 26; 11, с. 117; 12, с. 64]. Наприклад, Л. Васейчук зазначає, що на рівні області, району, міста довгострокове планування розвитку розпорошене (наявність великої кількості локальних програм), несистемне (відсутність системи погодження, узгодження пріоритетів) не публічне (залишається лише формальністю) [10, с. 26]. У свою чергу, цю проблему можна вирішити лише через взаємоузгодженість бюджетних програм із довгостроковими стратегічними пріоритетами суспільного розвитку та гарантії з боку уряду, що під час зміни влади ці програми не будуть призупинені чи скасовані [12, с. 64].

Необхідно також погодитися, що планування – це невіддільний складник управління господарською діяльністю, діяльністю, спрямованою на надання економічній системі держави впорядкованості, створення передумов для втілення в життя концептуальних задумів [13]. Планування у сфері публічних закупівель необхідно розглядати в тісному зв'язку з плануванням витрат бюджету. В. Смирчинський вважає, що основним параметром плану закупівель є обсяг асигнувань, що не дає змоги забезпечити прийнятну ефективність. Між обсягами, строками, цінами поставок і розмірами асигнувань реально діє, коригуючи їх, система взаємозв'язків, які неможливо передбачити під час підготовки і проведення торгів і які вимагають безперервного системного коригування [14, с. 40]. Сучасна економічна наука розглядає планування на трьох рівнях (площинах): загальнодержавному (національному), регіональному та місцевому (рівні окремої адміністративно-територіальної одиниці) та локальному (рівні суб'єкта господарювання).

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України на локальному рівні основним плановим фінансовим документом бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань і здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій і досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень, є кошторис. Зараз планування спрямоване на реалізацію короткострокової перспективи (не більше бюджетного року), в цьому полягає ще одна з проблем ефективного та раціонального використання публічних коштів. Окремі вчені вказують, що для вдосконалення механізму бюджетного планування в Україні слід здійснювати з урахуванням досвіду інших країн, який передбачає подальше вдосконалення організаційно-правових засад бюджет-

ного розширення практики середньотривалого довшострокового бюджетного прогнозування та планування [15, с. 222]. О. Фіц розглядає планування як «перспективне (річне) планування та поточне планування проведення конкретних процедур закупівель. Перспективне планування <...> закупівель безпосередньо пов'язано з бюджетним процесом і є його складником, оскільки використовуються державні, насамперед бюджетні, кошти» [16]. Автор дотримується концепції локального планування, закладеної законодавцем. Варто зауважити, що цей автор розглядає планування у сфері публічних закупівель досить вузько, це його твердження є досить дискусійним, оскільки доцільно також розглядати планування у сфері публічних закупівель, як на державному, регіональному та місцевому рівнях. Необхідно зазначити, що є прямий зв'язок між плануванням публічних закупівель із бюджетним процесом. Звернемося до досвіду держав зі схожою державною економічною політикою, наприклад, в Російській Федерації бюджетний період збільшено, і він становить кілька років. Ця бюджетна реформа дала змогу більш системно здійснювати ті чи інші витрати з бюджету, зокрема, через інститут публічних закупівель. Процес планування публічних закупівель стає більш стабільним і прогнозованим (особливо, щодо великих інфраструктурних проектів). За такої ситуації замовники мають можливість планувати проведення закупівель на більш тривалий період (середньострокова перспектива) і залучати суб'єктів господарювання як учасників процедур закупівель не як «технічних» виконавців, а стратегічних партнерів; у свою чергу, учасники процедур закупівель отримують певні гарантії здійснення оплати і ринок збуту на кілька років; суспільство може отримати підвищеного рівня сервіс (поліпшення дорожнього покриття, будівництво метрополітенів і аеропортів тощо). Слід підкреслити, що в західноєвропейських державах прогнозування

здійснюється на більш тривалий період (3–5 років), аніж в Україні [17]. Досить цікавий досвід Французької Республіки наводить В. Перепелична. Зокрема, Кодексом державного прок'юременту передбачається, що замовники процедур закупівель повинні заздалегідь визначити свої проблеми для забезпечення найбільш ефективної закупівлі у майбутньому [18, с. 36]. Необхідно погодитися з В. Зубар, який зазначає, що під час організації і проведення публічних закупівель необхідно виділити такі етапи планування: стратегічне планування; довгострокове планування; середньострокове планування; оперативне короткострокове планування [19, с. 137–138]. Середньострокове бюджетне планування є досить ефективним інструментом підвищення ефективності бюджетних видатків. Розпорядники отримують можливість розробляти довгострокові плани з гарантією, що реалізація цих проєктів не буде зупинена через рік із причин перегляду пріоритетів. Наразі через нестабільність графіку фінансування в Україні гальмується реалізація багатьох великих інфраструктурних проєктів [17]. У свою чергу, О. Самошкіна вважає, що запровадження довгострокового бюджетного прогнозування та вдосконалення системи середньострокового прогнозування і поточного планування видатків бюджету в межах бюджетної стратегії дасть змогу пов'язати процес щорічного планування видатків бюджету з довгостроковою стратегією соціально-економічного розвитку держави [20, с. 117]. За стратегічного планування кількісні показники та їхні конкурентні значення, як правило, не встановлюють, на відміну від довгострокового. Стратегічні плани спрямовані на довгострокову перспективу та базуються на аналізі наявних тенденцій розвитку економіки, фінансових ринків, а також містять елементи прогнозування. У стратегічних планах немає подробиць, деталізації положень і точних дат виконання [21, с. 239]. Нині економічна наука виділяє такі

фази (етапи) планування: поточне планування та бюджетування (характеризується короткостроковістю планів (до року); екстраполяційне планування (характеризується довгостроковим плануванням); стратегічне планування (характеризується неможливістю прогнозування) [22, с. 4–5]. Відповідна класифікація може бути покладена також в основу планування державної, регіональної та місцевої політики у сфері публічних закупівель (короткострокове (до одного року), середньострокове (на декілька років), довгострокове (понад три роки) та стратегічне планування (понад десять років)). Окремі дослідники обґрунтовують запровадження трирічних закупівельних планів, які повинні містити узагальнену інформацію про закупівлі замовника і, відповідно, бути довгостроковою системою координат для бізнесу [23]. О. Фіцвлучно зазначив: «Планування публічних закупівель відіграє значну роль, оскільки від правильного визначення планових показників публічних закупівель залежить якість виконання бюджету й ефективність використання державних коштів. <...> Кошторисний порядок планування бюджетних витрат дає змогу забезпечити цільове витрачання коштів і порівняти планову й фактичну суми фінансування. Проте використання кошторисного планування, за якого самі витрати є результатом, не дає змоги оцінити ефективність використання державних коштів. Пропозиції щодо середньострокового планування дають змогу сформулювати стратегію соціально-економічного розвитку держави й виділити цільові орієнтири, безпосередньо визначити структуру, рівень і напрями державних грошових потоків, економічну й суспільну ефективність діяльності суб'єктів бюджетного планування, що безпосередньо пов'язано із забезпеченням прозорості та ефективності державних закупівель» [16]. Необхідно зазначити, що короткострокове, середньострокове, довгострокове та стратегічне планування у сфері публічних закупівель дасть змогу

знизити витрати відповідних бюджетів, забезпечити ефективність використання публічних фінансів, а також переорієнтувати бюджетну політику (відійти від «точкового» характеру фінансування), що надалі дало змогу надати можливість вирішувати першопричини проблеми, а не боротися з наслідками цих проблем.

Ст. 11 Господарського кодексу України передбачено, що здійснення державою економічної стратегії і тактики у сфері господарювання спрямовується на створення економічних, організаційних і правових умов, за яких суб'єкти господарювання враховують у своїй діяльності показники прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку. Основними формами планування на державному рівні є Державна програма економічного та соціального розвитку України, Державний бюджет України, а також інші державні програми з питань економічного і соціального розвитку; у свою чергу, органи влади Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до Конституції України розробляють і затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць і здійснюють планування економічного і соціального розвитку цих одиниць [24]. У свою чергу, ст. 4 Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23 березня 2000 року № 1602-III встановлює систему прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку, яка складається з: прогнозів економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткостроковий періоди; прогнозів розвитку окремих галузей економіки на середньостроковий період; загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку, інших державних цільових програм; прогнозів економічного і соціального

розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст на середньостроковий період; програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст на короткостроковий період [25].

Впорядкованість (систематизація), реалістичність і прогнозування варто розглядати, як основоположні категорії планування, які дадуть змогу вибудувати дієву систему публічних закупівель. Державне, регіональне та місцеве планування сприяє наближенню публічних закупівель до так званих «сталих закупівель». У програмі економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, області, району, міста, крім іншого, повинні бути відображені: можливі шляхи розв'язання головних проблем розвитку економіки і соціальної сфери відповідної адміністративно-територіальної одиниці; цілі та пріоритети соціально-економічного розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці; система заходів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації соціально-економічної політики (ст. 11 Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»).

Необхідно зазначити, що саме публічні закупівлі і набувають значення превалюючого правового механізму реалізації загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку, інших державних цільових програм і програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст; які покликані вирішити конкретні проблеми тієї чи іншої групи населення (наприклад, поставки лікарських засобів для інфікованих ВІЛ тощо), територіальної громади чи її частини (наприклад, забезпечення мешканців населеного пункту питною водою, належним дорожнім покриттям тощо). Також необхідно звернути увагу на доцільність розроблення та затвердження державної, регіональних і місцевих програм публічних закупівель,

які будуть враховувати положення прогнозів економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткостроковий періоди; прогнозів розвитку окремих галузей економіки на середньостроковий період; загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку, інших державних цільових програм; прогнозів економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст на середньостроковий період; програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст на короткостроковий період.

Так пропонується на загальнодержавному рівні Кабінету Міністрів України затверджувати Державну програму публічних закупівель, що буде включати закупівлі для забезпечення діяльності органів державної влади, юрисдикція яких поширюється на територію всієї України або для реалізації загальнонаціональних завдань чи проектів, визначених Кабінетом Міністрів України. Тоді як на рівні Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та м. Севастополя (регіональний рівень) будуть затверджуватися регіональні програми публічних закупівель Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними радами, Київською міською радою та Севастопольською міською радою. На рівні районів і міст (місцевий рівень) пропонується затверджувати місцеві програми публічних закупівель районними та міськими радами. Відповідні регіональні та місцеві програми публічних закупівель міститимуть інформацію про пріоритетний перелік закупівель, планові показники в здійсненні закупівель на найближчі роки (на середньострокову перспективу), строки проведення закупівель тощо, що дасть змогу вирішувати соціально-економічні проблеми окремих адміністративно-територіальних одиниць і відповідних територіальних громад.

Доречним убачається внесення змін і доповнень у чинне законодавство,

а саме: доповнити ст. 4 Закону України «Про публічні закупівлі» таким положенням: «Планування публічних закупівель здійснюється на державному, регіональному, місцевому та локальному рівнях. Під час розроблення державної, регіональних і місцевих програм публічних закупівель враховуються положення прогнозів економічного і соціального розвитку України, державної програми економічного і соціального розвитку 86 України, прогнозів економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст; програм економічного та соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст. Закупівля на локальному рівні здійснюється відповідно до річного плану. Річний план, додаток до річного плану та зміни до них безоплатно оприлюднюються на вебпорталі Уповноваженого органу з питань закупівель протягом п'яти днів із дня їх затвердження».

Обґрунтовано доцільність здійснення планування публічних закупівель на державному, регіональному та місцевому рівнях (через розроблення державної, регіональних і місцевих програм публічних закупівель), що потребуватиме законодавчих змін до чинної редакції Закону України «Про публічні закупівлі».

У свою чергу, прийняття державної, регіональних і місцевих програм публічних закупівель дасть змогу закріпити пріоритетний перелік закупівель на середньострокову перспективу, строки здійснення закупівель тощо.

Оскільки публічні закупівлі набувають значення превалюючого правового механізму реалізації програм економічного і соціального розвитку та інших програмних документів, які покликані вирішити конкретні проблеми суспільства, груп населення, територіальної громади чи його частини, відповідні програми публічних закупівель повинні враховувати положення програм економічного і соціального розвитку та інших прогнозних і програмних документів.

У статті досліджено підходи до здійснення планування публічних закупівель і запропоновано його вдосконалення, що дасть змогу більш ефективно випростовувати публічні кошти, в умовах децентралізації.

Визначено особливості здійснення процедур закупівель на загальнонаціональному рівні, регіональному та місцевому рівнях. Проаналізовано вплив децентралізації на здійснення публічних закупівель.

Обґрунтовується доцільність здійснення планування публічних закупівель на державному, регіональному та місцевому рівнях (через розроблення програм публічних закупівель), що потребуватиме законодавчих змін до чинної редакції Закону України «Про публічні закупівлі». Державна програма публічних закупівель буде включати закупівлі для забезпечення діяльності органів державної влади, юрисдикція яких поширюється на територію всієї України або для реалізації загальнонаціональних завдань чи проєктів, визначених Кабінетом Міністрів України. Регіональні та місцеві програми публічних закупівель міститимуть інформацію про пріоритетний перелік закупівель, планові показники в здійсненні закупівель на найближчі роки (на середньострокову перспективу), строки проведення закупівель тощо, що дасть змогу вирішувати соціально-економічні проблеми окремих адміністративно-територіальних одиниць і відповідних територіальних громад.

Оскільки публічні закупівлі набувають значення превалюючого правового механізму реалізації програм економічного і соціального розвитку та інших програмних документів, які покликані вирішити конкретні проблеми суспільства, груп населення, територіальної громади чи його частини, відповідні програми публічних закупівель повинні враховувати положення прогнозів економічного і соціального розвитку України

на середньо- та короткостроковий періоди; прогнозів розвитку окремих галузей економіки на середньостроковий період; загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку, інших державних цільових програм; прогнозів економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст на середньостроковий період; програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст на короткостроковий період.

Ключові слова: публічні закупівлі, планування, адміністративно-територіальні одиниці, децентралізація.

Soshnikov A. Planning of public purchases on the national, regional and municipal districts in the minds of decentralized

The article explores approaches to the implementation of public procurement planning and proposes its improvement, which will allow more efficient allocation of public funds in the conditions of decentralization.

Specific features of procurement procedures at national, regional and local levels have been identified. The impact of decentralization on public procurement is analyzed.

The feasibility of carrying out public procurement planning at the state, regional and local levels (through the development of public procurement programs) is justified, which will require legislative changes to the current version of the Law on Public Procurement. The State Public Procurement Program will include procurement to support the activities of public authorities whose jurisdiction extends to the whole of Ukraine or to implement national tasks or projects identified by the Cabinet of Ministers of Ukraine. Regional and local public procurement programs will contain information on the priority list of purchases, targets for procurement in the coming years (in the medium

term), the timing of procurement, etc., which will solve the socio-economic problems of individual administrative and territorial units.

As public procurement is becoming a prevailing legal mechanism for the implementation of economic and social development programs and other programmatic documents that are intended to solve specific problems of society, population, territorial community or part thereof, the relevant public procurement programs should take into account the provisions of the economic and social development forecasts of Ukraine on average- and short-term periods; forecasts of the development of certain sectors of the economy for the medium term; national programs of economic, social development, other state targeted programs; forecasts of economic and social development of the Autonomous Republic of Crimea, regions, districts and cities over the medium term; programs of economic and social development of the Autonomous Republic of Crimea, regions, districts and cities in the short term.

Key words: public procurement, planning, administrative-territorial units, decentralization.

Література

1. Звіт сфери публічних закупівель за 2018 рік. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3befc2bd-57c1-4e5b-9d2ce36a1f624b8c&title=ZvitSferiPublichnikhZakupiveIz2018-Rik>.
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. Дата оновлення: 12.01.2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 20.11.2019).
3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. № 2180-VIII. Дата оновлення: 30.11.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: 03.03.2019).
4. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII. Дата

оновлення: 01.01.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 22.11.2019).

5. Про реалізацію пілотного проекту з організації діяльності централізованої закупівельної організації: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 р. № 928. Дата оновлення: 23.11.2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-2016-%D0%BF> (дата звернення: 21.11.2019).

6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. Дата оновлення: 12.01.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-227-%D0%BF> (дата звернення: 11.11.2019).

7. Про Рекомендації парламентських слухань «Децентралізація влади в Україні. Розширення прав місцевого самоврядування»: Постанова Верховної Ради України від 15 грудня 2005 р. № 3227-IV. Дата оновлення: 15.12.2005. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3227-15> (дата звернення: 11.11.2019).

8. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення: 11.11.2019).

9. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15 липня 1997 р. № 452/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.11.2019).

10. Васейчук Л. Регіональні особливості стратегічного планування в Україні. Публічне управління: теорія та практика. 2012. № 1 (9). С. 26–31.

11. Рибчанська Х. Удосконалення системи державного фінансового контролю в умовах євроінтеграційних процесів. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Економіка АПК. 2014. № 21 (1). С. 151–158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vl nau_ econ_2014_21%281%29_32.

12. Табакова Т. Планування бюджетних видатків в Україні: теоретичний та практичний аспект. Схід. 2012. № 5 (119). С. 61–65.

13. Устименко В., Джабраїлов Р. Государственное планирование экономического и социального развития страны. Экономико-правовые исследования в XXI веке: мат-лы Межд. науч.-практ. интернет-кон-

ференції. URL: http://www.hozpravo.com.ua/conferences/uchastnik/index.php?ELEMENT_ID=695.

14. Смирчинський В. Про використання логістичних підходів в системі закупівель за державні кошти. Вісник ТНЕУ. 2008. № 1. С. 37–42.

15. Михайленко С. Міжнародний досвід планування бюджету. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 9 (111). С. 215–222.

16. Фіц О. Сучасний стан планування державних закупівель. Держава та регіони. Серія: Право та державне управління. 2012. № 2. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ptdu/2012_2/files/PD212_35.pdf.

17. Бурлакова О. Становлення фінансового планування підприємств в Україні. Економічний вісник університету : зб. наук. пр. 2012. № 18/1. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/evu/2012_18_1/Burlakov.pdf.

18. Перепелична В. Основні принципи державного прок'юременту Франції. Державні закупівлі України. 2010. № 1. С. 34–40.

19. Зубар В. Формування механізму управління системою державних закупівель в Україні : дис. ... канд. наук з держ. управління : 25.00.02. Харків, 2010. 222 с.

20. Самошкіна О. Перспективне прогнозування видатків бюджету та його вплив на соціально-економічний розвиток. Наукові праці НДФІ. 2008. № 4 (45). С. 112–117.

21. Котовська І. Стратегічне та довгострокове планування: основні відмінності. Інноваційна політика. 2011. № 1 (20). С. 238–241.

22. Саєнко М. Стратегія підприємства: підручник. Тернопіль : Вид-во «Економічна думка», 2006. 390 с.

23. Письменна М. Роль державного замовлення в економічному розвитку країни. Незалежний аудитор. 2013. № 4. С. 46–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Na_2013_4_9.

24. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 07.02.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 03.03.2019).

25. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23 березня 2000 р. № 1602-III. Дата оновлення: 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14> (дата звернення: 11.11.2019).